

مرور ماجرای هواپیمای اوکراینی #۴۷؛ موضع ایران نسبت به پرونده هواپیمای اوکراینی چه بود؟

۱۸ دی ماه همزمان با حمله موشکی ایران به پایگاه آمریکایی ها در منطقه یک حادثه کام میلیون ها ایرانی را تلخ کرد. بازخوانی این ماجرا را در این گزارش بخوانید. <br#۴۷><br#۴۷>

به گزارش سایت خبری پرسون، ۱۸ دی ماه هواپیمای مسافربری بوینگ ۷۵۲ متعلق به هواپیمایی اوکراین اینترنشنال بعد از بلند شدن از باند فرودگاه امام خمینی(ره) تهران به فاصله ۳ دقیقه مورد اصابت موشک های پدافندی کشورمان قرار گرفت و این هواپیما با ۱۷۶ سرنشین در جنوب غرب تهران سقوط کرد و تمام مسافران و خدمه آن فوت شدند.

این ماجرا به دلیل همزمانی آن با حمله موشکی ایران به پایگاه عین الاسد و همچنین خارجی بودن این هواپیما پیچیدگی های خاصی پیدا کرد.

چرا پدافند ایران به هواپیمای اوکراینی شلیک کرد؟

خوب است در ابتدا به چند مولفه بنیادین توجه کنیم:

الف: شرایط بحرانی منطقه: شهادت سردار سلیمانی نمیتوانست بدون پاسخ باقی بماند. از یک سو خون خواهی از سردار بزرگ اسلام مسئله مهمی بود که هم خواسته مردم بود و هم خواسته رهبری؛ از سوی دیگر یک نگاه راهبردی حاصل از رفتارشناسی آمریکایی ها به طور منطقی حکم می کرد اگر واکنشی از سوی ایران انجام نشود آمریکا به این تحلیل می رسد که ایران امکان پاسخ گویی ندارد و با این دست فرمان می تواند حملات بعدی را علیه ایران طراحی و عملیاتی کند.

پاسخ به جنایت آمریکایی ها سحرگاه ۱۸ دی ماه عملیاتی شد و مهمترین پایگاه نظامی و پشتیبانی آمریکایی ها در منطقه با ۱۳ موشک مورد هدف قرار گرفت و ضربه مهلکی به ماشین جنگی آمریکایی ها در منطقه وارد شد.

ترامپ تهدید کرده بود در صورت حمله ایران به آمریکایی ها، ۵۲ سایت ایران مورد حمله قرار خواهد گرفت.

نیروهای مسلح ایران و تمام نیروهای نظامی خارجی در منطقه به خصوص آمریکایی ها در آماده باش کامل بودند و احتمال درگیری گسترده پیش بینی می شد.

ب: بالاترین سطح آماده باش(سطح جنگی یا ۳ ث) به شبکه پدافندی ابلاغ می شود: شب حمله به عین الاسد به دلیل شرایط بحرانی منطقه و همچنین پیش بینی نیروهای مسلح از واکنش احتمالی آمریکایی ها، یک جنگ موقت چند روزه تا یک هفته ای را برآورد میشد. سطح آماده باش جنگی به همین دلیل به شبکه پدافندی کشور ابلاغ شد.

ج: افزایش سامانه های پدافندی تهران: به دلیل افزایش خطرات محتمل و ناشی از بحران منطقه، سامانه های جدیدی جهت محافظت از تهران به شبکه پدافندی تهران اضافه می شود. سامانه درگیر شده هم ساعت ۱۲ شب در غرب تهران مستقر می گردد.

د: سامانه های جدید امکان تشخیص نوع مهاجم را نداشتند: ساختار سامانه های جدید مستقر شده در اطراف تهران به این نحو بود که برای شناسایی دقیق اهداف باید ارتباط با مرکز کنترل پدافندی برقرار می شد و از این طریق پیش از شلیک موشک چک اولیه صورت میگرفت.

ی: هشدارهای مکرر شلیک موشک های کروز از سوی پدافند مرزی به تهران: به جهت افزایش سطح آماده باش به سطح جنگی طبق پروتکل های نظامی، تمام اخبار موثق و غیر موثق باید مورد استناد قرار می گرفت. بر همین مبنا سامانه های پدافند مرزی بر اساس مشاهدات خود خطر شلیک تعدادی کروز به سمت تهران را به شبکه سراسری پدافندی کشور اعلام میکنند.

و: قطع ارتباط سامانه پدافندی و فرصت ۱۰ ثانیه ای اپراتور برای یک تصمیم مهم: زمانی که سامانه پدافندی هواپیما را به عنوان یک هدف مهاجم شناسایی می کند ارتباطش با مرکز قطع می شود. علت این قطع ارتباط معلوم نبود. با توجه به سرعت بالای هدف شناسایی شده و جهت حرکت آن تنها ۱۰ ثانیه فرصت برای یک تصمیم حیاتی وجود داشت. اپراتور در شرایطی که نمی توانست شناسایی دقیقی از این هدف مهاجم انجام دهد تصمیم به شلیک می گیرد.

قرنطینه تیم بررسی سانحه!

سردار حاجی زاده ماجرا را اینگونه روایت میکند: من در غرب کشور بودم که بعد از انجام حملات موشکی علیه عین الاسد از اتفاق روی داده مطلع شدم.

سریع به سمت تهران حرکت کردم. در مسیر به مسوولان امر هم اطلاع دادم. زمانی که به تهران رسیدم، ستاد کل نیروهای مسلح طبق روال مرسوم یک تیم برای بررسی ماجرا مامور کرده بود. این تیم از سوی ستاد کل قرنطینه شده و دسترسی به این تیم وجود نداشت. این تیم نتیجه بررسی های خود را جمعه به اطلاع مسوولین کشور می رساند و صبح شنبه رئیس جمهور طی بیانیه ای این ماجرا را اعلام عمومی میکند.

تیم تحقیق ستاد کل نیروهای مسلح در فرصت ۲ روزه خود چه چیزی را بررسی کرد؟

آنطور که سردار حاجی زاده می گوید اصل شلیک به هواپیمای اوکراینی در همان ساعات اولیه برای فرماندهان سپاه اثبات می شود اما مسئله ابعاد دیگری نیز داشت:

اول: قطع ارتباط سامانه پدافندی و احتمال جنگ الکترونیک: سردار حاجی زاده صراحتاً این موضوع را اعلام میکند که قطع ارتباط سامانه پدافندی با مرکز می توانست توسط سامانه های «جرم» که ضدسیگنال هستند انجام شود. شفاف سازی این موضوع نیاز به بررسی کارشناسی داشت.

دوم: احتمال نفوذ: قطع ارتباط و شلیک مستقیم به هواپیما می توانست ابعاد امنیتی از جنس نفوذ به رده های مختلف نیروهای مسلح را داشته باشد. بررسی عمق این ماجرا نکته دیگری بود که باید به صورت فوری انجام می شد.

سوم: بررسی ایرادات فنی در نصب سامانه جدید: به جهت اینکه سامانه پدافندی که عامل سقوط هواپیما بود از جمله سامانه های جدید نصب شده در شبکه پدافندی تهران بود لازم بود به جهت احتمال اشتباه در نصب شمال آن، موضوع به جهت فنی بررسی و نتیجه مشخص شود.

چهارم: اشتباه خلبان: بررسی رفتاری، کنش و واکنش خلبان از ابتدای پرواز و پس از آن در مواجهه با ماجرا از جمله جهت گیری مناسب پس از پرواز و رعایت پروتکل های ضروری و ... نیز باید بررسی می شد.

پنجم: کشف ابعاد پنهان: به دلیل شرایط پیچیده ماجرا لازم بود تمام ابعاد مسئله سنجیده شود تا احیاناً مولفه ناشناخته ای باقی نماند.

آیا ۲ روز برای بررسی اولیه ماجرا زمان زیاد بود؟

به دلیل پیچیدگی مسئله، تشکیل تیم تخصصی، دسترسی و جمع آوری اطلاعات و بررسی فنی ماجرا و ... نیاز به زمان کافی داشت. ۴۸ ساعت شاید زمان بسیار اندکی برای کشف حقیقت باشد. در دنیا هم مرسوم است بسیاری از حوادث هوایی، ماه ها و چه بسا سال ها زمان می برد تا ابعادش روشن شود. در تاریخ سوانح هوایی مواردی داشتیم که حتی ۱۰ سال زمان برده است تا مسئله بررسی شود. با این حال این ۲ روز صرفاً برای بررسی و کشف اولیه ماجرا صرف شد و بررسی جامع و عمیق آن ادامه پیدا کرد.

گزارش سازمان هواپیمایی کشوری هم یک سال بعد در اسفند ۱۳۹۹ منتشر شد. همچنین مجلس شورای اسلامی نیز آن را به طور جامع بررسی کرد.

اقدام جمهوری اسلامی ایران بعد از روشن شدن ابعاد ماجرا چه بود؟

مسوولان جمهوری اسلامی ایران صادقانه این مسئله را با مردم در میان گذاشتند. سردار حاجی زاده به صورت مستقیم با مردم سخن گفت و اعلام کرد «گردن ما از مو باریک تر است و تمام مسئولیت ماجرا را به عهده میگیریم». حاجی زاده حتی اعلام نظر مسوولان هواپیمایی کشوری را که در دو روز اول گفته بودند شلیکی صورت نگرفته به دلیل عدم اطلاع آنان و قرنطینه تیم تحقیق ستاد کل اعلام کرد.

روند دلجویی از خانواده های جان باختگان نیز از سوی مراجع رسمی آغاز شد. علاوه بر پیگیری پرداخت غرامت، مسیر دادگاهی شدن مقصران و برخورد قضایی نیز در دستور کار قرار گرفت.

آیا شلیک به یک هواپیمای مسافری و غیر مهاجم در جهان اتفاق می افتد؟

یکی از اشتباهاتی که در تاریخ سفرهای هوایی دارای سابقه است همین مسئله است. گاهی به دلیل اشتباه سامانه های تشخیصی و پدافندی هواپیماهای غیر مهاجم مورد اصابت قرار گرفته و سقوط می کنند. آخرین مورد آن دیشب بود که کشور اوکراین یک جنگنده متعلق به ارتش خود را مورد هدف قرار داد و باعث ساقط شدن آن شد.